

K výkladu podmienok nutnej obrany.

U nutnej obrany sa nevyžaduje primeranosť obrany v zmysle úplnej úmernosti (proporcionality) medzi významom ohrozeného spoločenského vzťahu a vzťahu dotknutého obranou.

Primeranosť obrany treba posúdiť so zreteľom na všetky okolnosti prípadu a na vybočenie s medzí nutnej obrany nemožno usúdiť len z toho, že napadnutý sa bránil zbraňou proti nezbrojenému útočníkovi, vekove podstatne mladšiemu, fyzicky silnejšiemu a známemu svojou agresívnosťou.

Z odôvodnenia.

Najvyšší súd SSR zamietol sťažnosť pre porušenie zákona podanú generálnym prokurátorom SSR proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 24. júna 1969 sp. zn. 4 To 171/69, ktorým boli zamietnuté odvolania okresného prokurátora a poškodenej M. R. proti rozsudku Okresného súdu Bratislava - vidiek z 11. apríla 1969 sp. zn. 1 T 44/69, ktorým bol obžalovaný P. S. oslobodený podľa [§ 226 písm. b\) tr. por.](#) spod obžaloby pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa [§ 222 ods. 1, 2 tr. zák.](#)

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava - vidiek z 11. apríla 1969 sp. zn. 1 T 44/69 bol obvinený P. S., oslobodený podľa [§ 226 písm. b\) tr. por.](#) spod obžaloby pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa [§ 222 ods. 1, 2 tr. zák.](#), ktorý mal spáchať tak, že 23. októbra 1968 v Senci pred reštauráciou na Gottwaldovej ulici, keď sa k nemu na bicykli blížil J. R., otvoril si vreckový nôž, ktorý si pripravil do vrecka kabáta a keď J. R. pristúpil k nemu a začal mu nadávať do plešatých špín, pričom ho aj udrul rukou po tvári a kopol ho, vytiahol z vrecka pripravený nôž, ktorým trikrát bodol do prednej spodnej časti hrudníka tesne pod spojnicu bradaviek J. R., ktorý za niekoľko sekúnd klesol z bicykla na zem a počas odvozu k lekárovi týmito zraneniami podľahol. Poškodená M. R. bola podľa [§ 229 ods. 3. tr. por.](#) s jej nárokom na náhradu škody voči obvinenému odkázaná na konanie v občianskoprávných veciach.

Oslobodenie obvineného spod obžaloby sa zakladá na zistení okresného súdu, že obvinený konal v nutnej obrane podľa [§ 13 tr. zák.](#)

V dôsledku odvolania okresného prokurátora a poškodenej M. R. proti tomuto rozsudku rozhodoval vo veci Krajský súd v Bratislave a tento uznesením z 24. júna 1969 sp. zn. 4 To 171/69 obe odvolania zamietol podľa [§ 256 tr. por.](#)

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal generálny prokurátor SSR v Bratislave sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvineného a domáhal sa, aby bolo zistené, že napadnutým uznesením bol porušený zákon v ustanovení [§ 2 ods. 6 tr. por.](#), aby toto uznesenie bolo zrušené a aby sa potom postupovalo podľa [§ 270 tr. por.](#) Na verejnom zasadnutí konanom 11. júna 1970 generálny prokurátor SSR meritórny návrh svojej sťažnosti pre porušenie zákona pozmenil tak, že navrhol len zistiť, že napadnutým uznesením krajského súdu bol porušený zákon v ustanoveniach [§ 2 ods. 5](#) a [6 tr. por.](#) Zrušenie napadnutého uznesenia a postup podľa [§ 270 tr. por.](#) nenavrhol, lebo od podania sťažnosti pre porušenie zákona uplynula 3 mesačná lehota uvedená v [§ 272 tr. por.](#)

Podľa názoru generálneho prokurátora SSR vyjadreného v písomnom podaní z 20. 3. 1970 a uplatneného aj na verejnom zasadnutí Najvyššieho súdu SSR, porušenie zákona v ustanovení [§ 2 ods. 6 tr. por.](#) spočíva v nesprávnom stanovisku krajského súdu (a rovnako aj okresného súdu), podľa ktorého obvinený neprekročil medze nutnej obrany. Poukázal na to, že ako okresný súd, tak aj krajský súd dospeli k názoru, že v okamžiku, keď obvinený použil proti poškodenému nôž, poškodený na neho útočil, bil ho pästami, kopal a vyhrážal sa, že ho zabije. Svoje stanovisko oba sudy podopierali ďalej tým, že obvinený sa mohol dôvodne obávať, že mu poškodený siahne na život, keďže obvineného dlhé roky prenasledoval, v roku 1962 mu spôsobil ťažkú ujmu na zdraví a aj krátko predtým než došlo k činu, ohrožoval obvineného jednak na veži kostola, kde obvinený ako zvonár zvonieval a jednak v miestnom hostinci. Okrem toho obvinený bol fyzicky oveľa slabší ako poškodený, bál sa, že len rukami neodvráti jeho útok a preto použil v sebaobrane nožik. Podľa názoru generálneho prokurátora SSR krajský súd nesprávne zhodnotil vykonané dôkazy, keď z hľadiska nutnej obrany podľa [§ 13 tr. zák.](#) neprihliadol na to, že obvinený si pripravil nôž vo vrecku predtým ako poškodený k nemu došiel a pichol ho do takej časti tela, o ktorej vedel, že sú v nej umiestené pre život dôležité orgány. Ďalej neprihliadol na to, že poškodený bil obvineného iba holými rukami a raz ho kopol a teda použitie noža - i keď vreckového - bolo neprimerané útoky poškodeného. Napokon obavy obvineného musela zmierniť skutočnosť, že na miesto činu boli svedkovia R. a H.

Najvyšší súd SSR preskúmal na podklade sťažnosti pre porušenie zákona správnosť napadnutého uznesenia v rozsahu uvedenom v [§ 267 ods. 1 tr. por.](#), ako aj správnosť konania, ktoré mu predchádzalo, avšak nezistil, že by bol porušený zákon.

Skutkové zistenia, z ktorých vychádzal okresný súd pri svojom rozhodovaní a s ktorými sa stotožnil aj krajský súd, sú správne a zodpovedajú vykonaným dôkazom. Toho výrazom je ostatne skutočnosť, že ani generálny prokurátor SSR vo svojej sťažnosti pre porušenie zákona skutkové zistenia nenapadá.

Krajský súd (a rovnako ani okresný súd) nepochybil ani vo svojich právnych záveroch, keď dospel k tomu, že obvinený konal v nutnej obrane podľa [§ 13 tr. zák.](#)

Podľa tohoto zákonného ustanovenia nie je trestným činom čin ináč trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený trestným zákonom. Nejde o nutnú obranu, ak obrana bola zrejme neprimeraná povahou a nebezpečnosťou útoku.

Argumenty uplatnené v sťažnosti pre porušenie zákona v otázke neexistencie predpokladov nutnej obrany obvineného neobstoja.

Tú skutočnosť, že obvinený mal pred poškodeným R. veľké obavy a že tieto obavy boli aj opodstatnené, nižšie súdy podrobne a presvedčivo zdôvodnili. Z vykonaných dôkazov je bezpečne zistené, že poškodený ako človek agresívnej povahy, výrazne fyzicky silnejší ako obvinený a vekovo mladší (poškodený 47 ročný a obvinený 65 ročný), nielen, že od roku 1962 viac razy fyzicky napadol obvineného a spôsobil mu ťažkú ujmu na zdraví, ale podľa svedka Dr. A. Č. týždeň pred inkriminovaným činom sa obvinený, krvácajúci z úst i z nosa a majúci modriny na tele, ustanovil na Poli kliniku v Senci, s neovládateľným dateľným plačom rozpovedal, že ho poškodený dobil a svedka ako lekára prosil o radu, čo má urobiť, aby sa vyhol útokom poškodeného.

Tento narušený psychický stav obvineného, vyvolaný poškodeným a vzťah poškodeného voči obvinenému plne zdôvodňuje tú skutočnosť, že obvinený, si pred príchodom poškodeného pripravil vo vrecku vreckový nôž pre prípad obrany z obavy, že bude poškodeným fyzicky napadnutý, keď zistil, že poškodený zoskočil z bicykla a blíži sa k nemu. Jeho obava sa vyplnila, lebo poškodený začal obvinenému nadávať, vyhrážal sa, že ho zabije, rukami ho bil a nohami kopal.

Nie je za tejto situácie a so zreteľom na vyššie uvedené rozhodujúce, aké vyhrážky poškodený voči obvinenému použil, keď obvinený bol poškodeným pred činom viac razy psychicky stresovaný, viac razy fyzicky napadnutý, obvinený sa poškodeného dôvodne bál a poškodený obvineného skutočne fyzicky napadol. Na nebezpečnosť situácie obvineného ostatne svedčí i to, že ani prítomnosť svedkov H. a R. poškodenému neprekážala, aby na obvineného fyzicky zaútočil, ako aj to, že svedkovia H. a R. obvinenému proti útokom poškodeného nepomohli, lebo sa poškodeného ako agresívneho človeka báli.

Na vybočenie obvineného z medzí nutnej obrany nemožno usudzovať ani z tej okolnosti, že použil pri odvracaní úroku poškodeného zbraň - konkrétne vreckový nôž, hoci poškodený s nožom v ruke proti nemu neútočil. U nutnej obrany sa nevyžaduje primeranosť obrany v zmysle úplnej proporcionality medzi významom ohrozeného spoločenského vzťahu a vzťahu dotknutého obranou a medzi intenzitou útoku a obrany. To vyjadruje zákon slovami: "... zrejme neprimeraná ...". Preto o vybočenie z medzí nutnej obrany pre jej neprimeranosť pôjde len vtedy, ak páchatel použil obrany podstatne silnejšej, ako bolo za danej situácie potrebné na odvrátenie útoku. Primeranosť obrany treba posudzovať so zreteľom na všetky okolnosti prípadu. V danom prípade so zreteľom na zistené okolnosti ako boli vyššie opísané, najmä tú okolnosť, že poškodený bol mladší, fyzicky výrazne silnejší ako obvinený a nebezpečne agresívny, nemožno tú skutočnosť, že obvinený použil vreckový nož na svoju obranu proti fyzickému útokom poškodeného považovať za obranu podstatne silnejšiu, než akú za danej situácie na odvrátenie útoku poškodeného obvinený potreboval.